

Piezīmes un atsauces Natura 2000 teritorijas līmeņa aizsardzības mērķa (CO) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods:	1954
Suga:	<i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i>
Natura 2000 teritorijas kods:	LV0520300
Natura 2000 teritorijas nosaukums:	Užava
Eksperts(i):	Linda Uzule
Darbs pabeigts:	31.03.2024.
Vispārējās piezīmes:	<p>Smiltāja nelīķe ir nereti sastopama suga Baltijas jūras un Rīgas jūras līča rietumu piekrastē. Smiltāja nelīķei ir divas pasugas – tipiskā pasuga <i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i> un Prūsijas smiltāja nelīķe <i>D. arenarius ssp. borussicus</i>. <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>arenarius</i> lielākoties sastopama Kurzēm, tās piejūras reģionos. Savukārt <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>borussicus</i> – galvenokārt aug iekšzemes reģionos – sausos priežu mežos un iekšzemes kāpu apvidos (Gavrilova 1999, Priedītis 2014). Tipiskā pasuga Eiropas mērogā ir reta – sastopama tikai jūras piekrastē Baltijas valstīs un Zviedrijā. Otra pasuga aug tālāk no jūras iekšzemē, tomēr novērots, ka nereti piekrastē abas pasugas aug kopā, un, kā atklājās 2023. gada izpēti laika, kas tika īstenota projekta “Smiltāja nelīķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā”, arī piekrastes teritorijās, kas ir uz austrumiem no Rīgas, konstatēta tikai otra pasuga <i>subsp. borussicus</i>. (Latvijas Dabas..., 2023).</p> <p>Raksturīgākie tipiskās smiltāja nelīķes pasugas biotopi ir sausi priežu meži, pelēkās kāpas un smiltāju pļavas (Gavrilova 1999). Pelēkajās kāpās suga vairāk sastopama vietās ar zemu augāju, kur ir salīdzinoši mazs lakstaugu, sīkrūmu un sūnu segums (Laime 2010). Vietām plašas smiltāja nelīķes audzes veidojas kāpu un smiltāju zālajos (Stola 2012).</p> <p>Sugu apdraud ekosistēmu degradācija un pārveidošana, paplašinoties apbūves, tūrisma un rekreācijas teritorijām, pieaugot sporta un atpūtas aktivitātēm, invazīvo sugu ietekmei, un dabiskās sukcesijas rezultātā notiekot pārmaiņām augāja struktūrā un sugu sastāvā. (Laime, 2023).</p>

Lauks	Paskaidrojums
CV_USE	406 440

Lauks	Paskaidrojums																																	
	<p>Aprēķinos izmantoti dati no 2023.g. sugas uzskaites, kas veikta projekta “Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā” (Latvijas Dabas., 2023) ietvaros. Uzskaiti veikusi I. Ķuze. 2023.g. sugas uzskaitē populācijas minimālais vērtējums ir 391 795 indivīdi, bet maksimālais – 421 633 indivīdi (Latvijas Dabas., 2023). Rēķināts vidējais ģeometriskais (<i>Excel</i> funkcija GEOMEAN) no 2023. gada minimālās un maksimālās populācijas uzskaites datiem.</p> <p>Suga DL “Užava” teritorijā inventarizēta 2008., 2014. un 2023. gadā. 2008. gadā monitoringu veica B. Laime un D. Tjarve. Populācijas vērtējums bija 63 000 indivīdi. 2014. gadā monitoring veica D. Sāmīte. Populācijas vērtējums bija 344 047 indivīdi (Latvijas Dabas., 2021).</p> <p>Domājams, ka atšķirības konstatētajā smiltāja neļķes populācijas lielumā (ar katru uzskaites reizi arvien lielāks eksemplāru skaits) nav skaidrojamas ar to, ka dabas liegumā ievērojami pieaugusi sugas izplatība un skaits, bet gan ar izpētes veikšanas detalizācijas pakāpi un uzskaites metodikas izmaiņām (Latvijas Dabas., 2023).</p>																																	
Unit_CV	<p>Indivīdi</p> <p>Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).</p>																																	
Habitat	Annex I vairāki																																	
Annex I	<p>2130*, 2140* un 2170</p> <p>Smiltāja neļķe DL “Užava” teritorijā sastopama trīs ES nozīmes aizsargājamajos biotopos – 2130* <i>Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas</i>, 2140* <i>Pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm</i> un 2170 <i>Pelēkās kāpas ar ložņu kārklu</i>.</p>																																	
Annex I_area_USE	<p>132,32 ha</p> <p>Smiltāja neļķei piemērotā biotopu platība noteikta projekta “Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā” ietvaros (Ķuze, 2023; Latvijas Dabas., 2023). Sugai piemēroto biotopu izplatība DL “Užava” teritorijā redzama 1.pielikuma 1. attēlā.</p>																																	
Other_area_USE	Na																																	
OK_DEN	<p>Smiltāja neļķes populācijas blīvumi (blīvuma mērvienība – indivīdi/ha) Natura 2000 teritorijās redzami zemāk esošajā tabulā. Ar zaļo krāsu tabulā attēlots eksperta noteiktais optimālais blīvums, bet ar oranžo krāsu attēlota konkrētā Natura 2000 teritorija.</p> <table><tr><th>N2000 vieta</th><th>CV_DEN, ind./ha</th><th>Blīvums</th></tr><tr><td>Užava</td><td>3071.65</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Pāvilostas pelēkā kāpa</td><td>2582.13</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Pliņciema kāpa</td><td>1230.19</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Ziemupe</td><td>1196.31</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Ģipka</td><td>1160.00</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Engures ezers</td><td>461.66</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Ķemeru nacionālais parks</td><td>397.18</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Slīteres nacionālais parks</td><td>315.63</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Oviši</td><td>194.40</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Būšnieku ezera krasts</td><td>61.11</td><td>Zems</td></tr></table>	N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums	Užava	3071.65	Augsts	Pāvilostas pelēkā kāpa	2582.13	Augsts	Pliņciema kāpa	1230.19	Augsts	Ziemupe	1196.31	Augsts	Ģipka	1160.00	Augsts	Engures ezers	461.66	Optimāls	Ķemeru nacionālais parks	397.18	Optimāls	Slīteres nacionālais parks	315.63	Optimāls	Oviši	194.40	Zems	Būšnieku ezera krasts	61.11	Zems
N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums																																
Užava	3071.65	Augsts																																
Pāvilostas pelēkā kāpa	2582.13	Augsts																																
Pliņciema kāpa	1230.19	Augsts																																
Ziemupe	1196.31	Augsts																																
Ģipka	1160.00	Augsts																																
Engures ezers	461.66	Optimāls																																
Ķemeru nacionālais parks	397.18	Optimāls																																
Slīteres nacionālais parks	315.63	Optimāls																																
Oviši	194.40	Zems																																
Būšnieku ezera krasts	61.11	Zems																																

Lauks	Paskaidrojums		
	Ragakāpa	41.50	Zems
	Ances purvi un meži	4.11	Zems
OPT_DEN	Optimālais blīvums izvēlēts, balstoties uz eksperta viedokli, salīdzinot sugas blīvumus visās Natura 2000 teritorijās, kur suga sastopama. Par optimālo blīvumu izraudzīts Slīteres nacionālā parka blīvums – 315,63 indivīdi/ha (zemākais no optimālajiem blīvumiem). DL “Užava” blīvums ir visaugstākais no visām N2000 teritorijām.		
OK_NEW	Nē.		
AREA_NEW	0		
OK_INT	Nē. Jautājumu par indivīdu translokāciju izskata tikai gadījumos, kad Biotopu direktīvas 17. Panta ziņojumā sugas aizsardzības stāvoklis novērtēts kā U2.		
IND_INT	0		
Papildus nosacījumi	Rekomendējama aizaugošo pelēko kāpu apsaimniekošana (koku/krūmu apauguma novākšana). Vietās, kur pelēkās kāpas tikušas apsaimniekotas (novākts un sadedzināts apaugums), smiltāja nelīdzenī ir uzlabojušies apstākļi. Tomēr vietām saglabājušies laukumi ar zaļsūnām, biezu priežu nobiru slāni un šādās vietās smiltāja nelīdzenī un citas pelēkajām kāpām raksturīgās sugas slikti atjaunojas. Dzīvotnes uzlabošanai, domājams, šādās vietās būtu ieteicama zemsedzes virskārtas noņemšana (Latvijas Dabas..., 2023). Neskatoties uz aizliegumu iebraukt ar mehāniskiem transportlīdzekļiem, dabas lieguma D daļā, pelēkajās kāpās, kur vērojamas senākas visai intensīvas izbraukāšanas pēdas, joprojām iebrauc apmeklētāji ar kvadricikliem un motocikliem (Latvijas Dabas..., 2023).		
Cits lauks			

Izmantotā literatūra

Baroniņa, V. 2014. Dabas aizsardzības pārvalde, 2017 un 2022. Augu monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās un ārpus tām. 20 lpp. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/media/13936/download>

Dabas aizsardzības pārvaldes Augu monitoringa rīks.

Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”.

Gavrilova, G. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora: Nelīdzenī dzimta (Caryophyllaceae). Latvijas Universitāte, Rīga, 104 lpp.

Ķuze, I. 2023. Natura 2000 teritorijas – dabas lieguma “Užava” vaskulāro augu sugu, sūnu un ķērpju monitoringa anketa. Smiltāja nelīdzenī. Npublicēts materiāls.

Laime, B. 2010. Latvijas kāpu un pludmaļu fitosocioloģiskais raksturojums Baltijas jūras reģiona kontekstā. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 122 lpp.

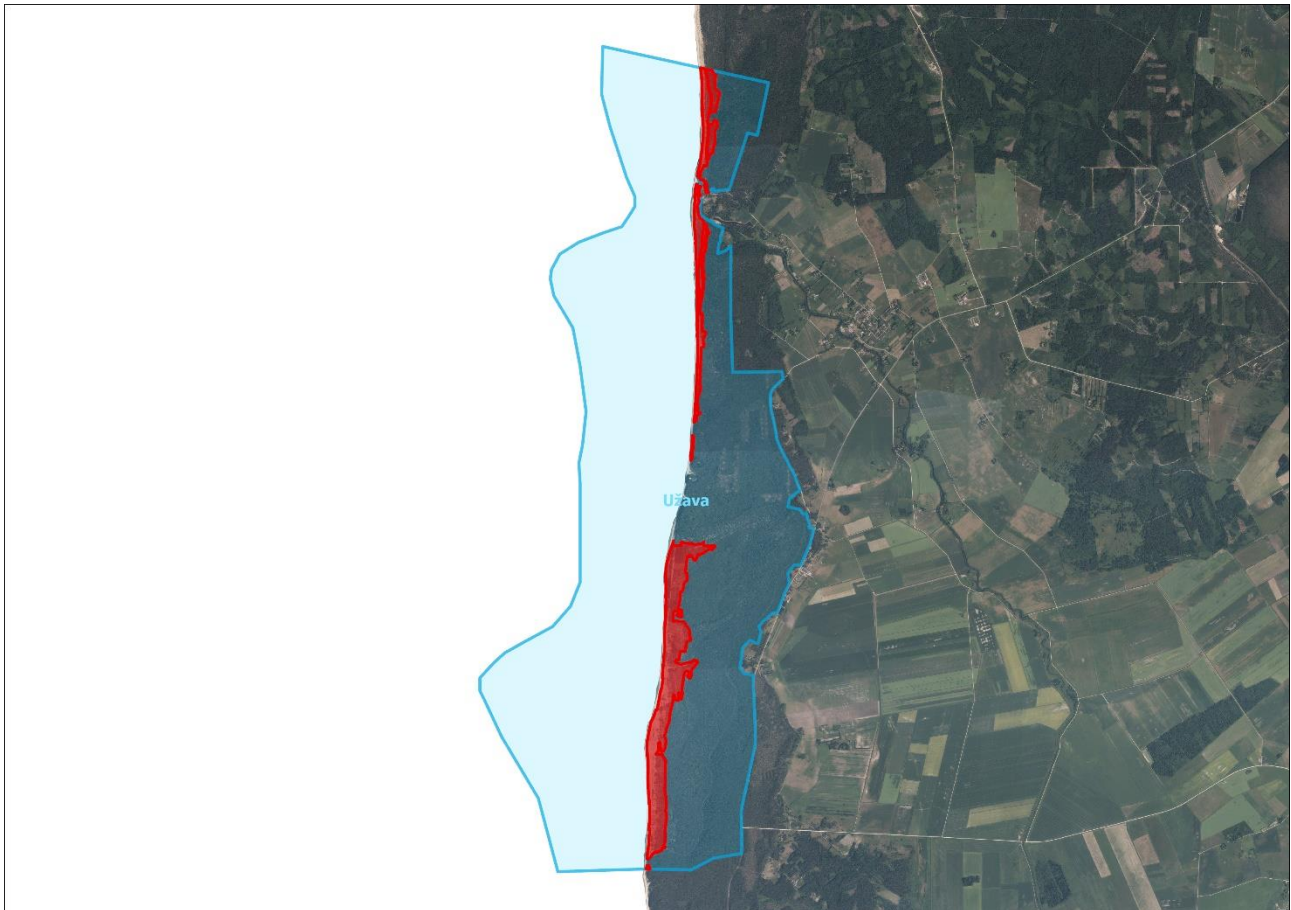
Laime, B. 2023. *Dianthus arenarius* L. datu lapa. LIFE projekts LIFE FOR SPECIES „Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne”. Npublicēts materiāls. 3 lpp.

Latvijas Dabas fonds. 2023. Smiltāja nelīdzenī un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā. Rīga, 116 lpp.

Priedītis N., 2014. Latvijas augi. Rīga, Gandrs, 888 lpp.

Stola, A. 2012. Smiltāja neļķes *Dianthus arenarius* L. subsp. *arenarius* populācijas vitalitātes ietekmējošo faktoru novērtējums. Maģistra darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 48 lpp.

1.pielikums

1.attēls. Smiltāja neļķei piemēroto ES aizsargājamo biotopu 2130* *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas*, 2140* *Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm* un 2170 *Pelēkās kāpas ar ložņu kārkļu izplatība* DL “Ušava” teritorijā. Pamatkarte: LVM GEO. Kartogrāfisko materiālu sagatavoja E. Mortuļevs